

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

17. juuni 2010*

Liidetud kohtuasjades C-105/09 ja C-110/09,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Conseil d'État' (Belgia) 11. märtsi 2009. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 20. ja 23. märtsil 2009, menetlustes

Terre wallonne ASBL (C-105/09),

Inter-Environnement Wallonie ASBL (C-110/09)

versus

Région wallonne,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees J.-C. Bonichot, kohtunikud C. Toader (ettekandja),
K. Schiemann, P. Kūris, ja L. Bay Larsen,

kohtujurist: J. Kokott,
kohtusekretär: ametnik R. Šereš,

arvestades kirjalikus menetluses ja 21. jaanuari 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Inter-Environnement Wallonie ASBL, esindaja: advokaat J. Sambon,
- Région wallonne, esindaja: advokaat A. Gillain,
- Belgia valitsus, esindajad: T. Materne ja C. Pochet,
- Tšehhi valitsus, esindaja: M. Smolek,

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. Pardo Quintillán ja J.-B. Laignelot,

olles 4. märtsi 2010. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlused puudutavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiivi 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 197, lk 30; ELT eriväljaanne 15/06, lk 157) artikli 3 tõlgendamist.

- 2 Käsitletavad eelotsusetaotlused on esitatud Terre wallonne ASBL ja Inter-Environnement Wallonie ASBL ning Région wallonne (edaspidi „Vallooni piirkond”) vahelistes kohtuvaidlustes, mille ese on nõue tühistada Vallooni valitsuse 15. veebruari 2007. aasta määrus, millega muudetakse keskkonnaseadustiku II raamatut, mis sisaldab veeseadustikku, selles osas, mis puudutab lämmastiku säästvat käitlemist põllumajanduses (*Moniteur belge*, 7.3.2007, lk 11118 jj; edaspidi „vaidlusalune määrus”).

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 91/676/EMÜ

- 3 Nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiivi 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest (EÜT L 375, lk 1; ELT eriväljaanne 15/02, lk 68) artikkel 1 sätestab:

„Käesoleva direktiivi eesmärgiks on:

- põllumajandusest lähtuvatest nitraatidest põhjustatud või tingitud veereostuse vähendamine ning
- hoida ära edasine veereostus.”

- 4 Nimetatud direktiivi artikli 3 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Liikmesriigid määravad I lisas sätestatud kriteeriumide põhjal kindlaks veekogud, mis on reostunud, ja veekogud, mida reostus võib mõjutada, kui artikli 5 kohaseid meetmeid ei võeta.

2. Liikmesriigid määravad kahe aasta jooksul pärast käesoleva direktiivi teatavakstegemist tundlikeks aladeks kõik sellised maa-alad oma territooriumil, kust löikes 1 määratletud veekogud saavad oma vee ja mis soodustavad nende veekogude reostumist. Nad teatavad sellest esmasest määramisest komisjonile kuue kuu jooksul.”

5 Selle direktiivi artikkel 4 sätestab:

„1. Selleks et tagada kõikide veekogude üldine kaitse reostuse eest, teevad liikmesriigid kahe aasta jooksul pärast käesoleva direktiivi teatavakstegemist järgmist:

a) koostavad hea põllumajandustava eeskirja või eeskirjad, mida põllumajandustootjad täidavad vabatahtlikkuse alusel ning mille sätted hõlmavad vähemalt II lisa punktis A nimetatud punkte;

[...]”

6 Nimetatud direktiivi artikli 5 kohaselt:

„1. Artiklis 1 määratletud eesmärkide saavutamiseks peavad liikmesriigid käivitama tundlike alade suhtes tegevusprogrammid kahe aasta jooksul pärast artikli 3 lõikes 2 osutatud tundlike alade esmast määramist või ühe aasta jooksul pärast artikli 3 lõikes 4 osutatud iga järgmist määramist.

2. Tegevusprogramm võib hõlmata kõiki tundlike alasid liikmesriigi territooriumil või kui liikmesriik seda vajalikuks peab, tohib eri tundlike alade või nende osade suhtes käivitada erinevaid programme.

3. Tegevusprogrammides võetakse arvesse järgmist:

a) olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi andmeid eelkõige põllumajandusest ja muudest allikatest pärinevate lämmastikukoguste kohta;

b) keskkonnatingimusi kõnealuse liikmesriigi asjakohastes piirkondades.

4. Tegevusprogramme rakendatakse nelja aasta jooksul pärast käivitamist ning need koosnevad järgmistest kohustuslikest meetmetest:

a) III lisas kirjeldatud meetmed;

b) liikmesriikide poolt artikli 4 kohaselt kehtestatud hea põllumajandustava eeskirjades sätestatud meetmed, välja arvatud meetmed, mis on asendatud III lisas kirjeldatud meetmetega.

5. Peale selle võtavad liikmesriigid tegevusprogrammide raames täiendavalt või tõhusamalt meetmeid, mida nad vajalikuks peavad, kui algusest peale on selge või tegevusprogrammide rakendamise käigus saab selgeks, et lõikes 4 osutatud meetmed ei ole artiklis 1 määratletud eesmärkide saavutamiseks küllaldased. Kõnealuseid meetmeid valides võtavad liikmesriigid arvesse nende tõhusust ja kulusid võrreldes muude võimalike ennetusmeetmetega.

[...]”

- 7 Direktiivi 91/676 III lisa „Artikli 5 lõike 4 punktis a osutatud tegevusprogrammidesse lisatavad meetmed” näeb ette:

„1. Kõnealused meetmed hõlmavad reegleid järgmise kohta:

[...]

2) loomasõnnikumahutite mahutavus; see peab olema suurem, kui nõutakse sellise pikima ajavahemiku puhul, mil sõnniku laotamine on tundlikel aladel keelatud, välja arvatud juhul, kui suudetakse pädevale asutusele tõestada, et sõnnikukogus, mis ületab mahutite tegelikku mahutavust, kõrvaldatakse viisil, mis ei kahjusta keskkonda;

[...]”

Direktiiv 2001/42

8 Direktiiv 2001/42 artikkel 2 sätestab:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *kavad ja programmid* – kavad ja programmid, kaasa arvatud need, mida kaasrahastab Euroopa Ühendus, ja nende mis tahes muudatused:

– mille koostab ja/või võtab vastu riigi, piirkondliku või kohaliku tasandi asutus või mille koostab asutus vastuvõtmiseks parlamendi või valitsuse õigusloomemenetluse kaudu, ja

– mida nõutakse siseriiklike õigusnormidega;

b) *keskkonnamõju hindamine* – keskkonnanaruande koostamine, konsultatsioonide pidamine, otsuste tegemisel keskkonnanaruande ja konsultatsioonide tulemustega arvestamine ning otsusest teavitamine vastavalt artiklitele 4–9;

[...]”

9 Nimetatud direktiivi artikkel 3 sätestab:

„1. Vastavalt artiklitele 4–9 korraldatakse lõigetes 2–4 osutatud tõenäoliselt olulise keskkonnamõjuga kavade ja programmide keskkonnamõju hindamine.

2. Kui lõikest 3 ei tulene teisiti, hinnatakse kõigi nende kavade ja programmide keskkonnamõju,

a) mis on koostatud põllumajanduse, metsanduse, kalanduse, energeetika, tööstuse, veonduse, jäätmehoolduse, veemajanduse, telekommunikatsiooni, turismi, asulaplaneerimise või maakasutuse valdkonnas ja millega luuakse raamistik tulevase nõusoleku saamiseks projektidele, mis on loetletud direktiivi 85/337/EMÜ I ja II lisas; või

b) mille suhtes on peetud vajalikuks korraldada hindamine direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 või 7 alusel seoses tõenäolise mõjuga asukohas.

3. Lõikes 2 osutatud kavasid ja programme, milles määratakse väikese piirkonna kasutamine kohalikul tasandil, ning lõikes 2 osutatud kavade ja programmide väiksemaid muudatusi tuleb hinnata ainult siis, kui liikmesriigid otsustavad, et neil on tõenäoliselt oluline keskkonnamõju.

4. Liikmesriigid otsustavad, kas lõikes 2 osutamata kavadel ja programmidel, mis loovad raamistiku tulevase nõusoleku saamiseks projektidele, on tõenäoliselt oluline keskkonnamõju.

5. Liikmesriigid otsustavad, kas lõigetes 3 ja 4 osutatud kavadel ja programmidel on tõenäoliselt oluline keskkonnamõju, üksikjuhtumite uurimise või kava- ja programmiikide kindlaksmääramise või mõlema lähenemisviisi ühitamise teel. Otsustamisel võtavad liikmesriigid alati arvesse II lisas sätestatud asjakohaseid kriteeriume, et tagada tõenäoliselt olulise keskkonnamõjuga kavade ja programmide kuulumine käesoleva direktiivi reguleerimisalasse.

[...]"

Direktiiv 85/337/EMÜ

¹⁰ Nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiivi 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 175, lk 40), mida on muudetud nõukogu

3. märtsi 1997. aasta direktiiviga 97/11/EÜ (EÜT L 73, lk 5; ELT eriväljaanne 15/03, lk 151), (edaspidi „direktiiv 85/337”), artikli 1 lõige 2 sätestab:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

projekt

- ehitiste või muude kätiste püstitamine või kavade teostamine,

- muu sekkumine looduskeskkonda ja maastikku, kaasa arvatud maavarade kaevandamine;

[...]”

¹¹ Direktiivi 85/337 artikli 4 lõike 1 kohaselt tuleb hinnata direktiivi I lisas loetletud projektide keskkonnamõju.

¹² Kõnealuse direktiivi artiklis 8 on sätestatud:

„Teostusloa menetlemisel tuleb arvesse võtta nõupidamise tulemusi ja artiklite 5–7 kohaselt kogutud teavet.”

13 Direktiivi 85/337 I lisas „Artikli 4 lõike 1 kohased tööd” on esitatud:

„[...]

17. Kanalad ja sigalad, kus on üle:

a) 85 000 nuumkanakoha või 60 000 munakanakoha;

b) 3 000 nuumseakoha (üle 30 kg);

või

c) 900 emisekoha.

[...]”

14 Nimetatud direktiivi II lisas „Artikli 4 lõike 2 kohased tööd” on märgitud:

„1. Põllumajandus, metsakasvatus ja akvakultuur

[...]

b) Tööd harimata maa või poollooduslike alade intensiivpõllunduseks.

[...]

e) Rajatised intensiivkarjakasvatuseks (I lisaga hõlmamata tööd).

[...]”

Direktiiv 2003/35/EÜ

15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta direktiivi 2003/35/EÜ, milles sätestatakse üldsuse kaasamine teatavate keskkonnaga seotud kavade ja programmide koostamisse ning muudetakse nõukogu direktiive 85/337/EMÜ ja 96/61/EÜ seoses üldsuse kaasamisega ning õiguskaitse kättesaadavusega (ELT L 156, lk 17; ELT eriväljaanne 15/07, lk 466), põhjenduse 10 kohaselt:

„Tuleks kehtestada sätted teatavate keskkonnakaitsealaste direktiivide puhul, millega nõutakse liikmesriikidelt keskkonnaga seotud kavade ja programmide koostamist, kuid mis ei sisalda piisavalt sätteid üldsuse kaasamiseks, et tagada üldsuse kaasamine vastavalt Århusi konventsiooni [nõukogu 17. veebruari 2005. aasta otsus 2005/370/EÜ keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni sõlmimise kohta Euroopa Ühenduse nimel (ELT L 124, lk 1); edaspidi „Århusi konventsioon”] ning eriti selle artikli 7 sätetele. Teistes asjakohastes ühenduse õigusaktides on juba sätestatud üldsuse kaasamine kavade ja programmide koostamisse ja tulevikku silmas pidades lisatakse Århusi konventsioonile vastavad üldsuse kaasamise nõuded asjakohastes õigusaktidesse juba nende loomisjärgus.”

- 16 Kõnealuse direktiivi artikli 2 „Kavadesse ja programmidesse üldsuse kaasamine” lõiked 2 ja 5 sätestavad:

„2. Liikmesriigid tagavad, et üldsusele antakse õigeaegsed ja tõhusad võimalused võtta osa I lisas loetletud sätete alusel koostatud kavade ja programmide ettevalmistamisest, muutmisest ja läbivaatamisest.

[...]

5. Käesolevat artiklit ei kohaldata I lisa sätestatud kavade ja programmide suhtes, mille suhtes kehtib üldsuse kaasamise kord vastavalt [direktiivile 2001/42] või vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiivile 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik.”

17 Direktiivi 2003/35 I lisa „Artiklis 2 osutatud kavade ja programmide sätted” näeb ette:

„[...]

c) [Direktiivi 91/676] artikli 5 lõige 1.

[...]”

Siseriiklik õigus

18 Direktiiv 2001/42 võeti Vallooni piirkonna õigusesse üle keskkonnaseadustiku I raamatu artikliga D. 52 jj (*Moniteur belge*, 9.7.2004, lk 54654).

19 Nimetatud seadustiku artikkel D. 53 sätestab:

„1. Artiklitele 52–61 vastav keskkonnamõju hindamine viiakse läbi valitsuse koostatud I loetelus esitatud kavade ja programmide ning nende muudatuste suhtes:

- 1) mis on koostatud põllumajanduse, metsanduse, kalanduse, energeetika, tööstuse, veonduse, jäätmehoolduse, veemajanduse, maakasutuse, telekommunikatsiooni ja turismi valdkonnas ning millega luuakse raamistik tulevase nõusoleku saamiseks projektidele, mis on kantud artikli 66 [lõike] 2 alusel koostatud loetellu.

- 2) mille puhul tuleb korraldada 12. juuli 1973. aasta looduskaitseseaduse artiklis 29 ette nähtud hindamine.

[...]

3. Valitsus võib käesolevas peatükis sätestatu alusel kehtestada keskkonnamõju hindamise kohustuse selliste kavade ja programmide suhtes, mis on tõenäoliselt olulise keskkonnamõjuga ja mida ei ole ette nähtud dekreedid, õigustloova või haldusaktiga.

[...]”

20 Nimetatud seadustiku artikkel R. 47 sätestab:

„Artikli 53 lõike [1] õigustloova osa kohane kavade ja programmide loetelu on esitatud V lisas.”

21 Asjaomases V lisas, mis kehtestati Vallooni valitsuse 17. märtsi 2005. aasta määrusega keskkonnaseadustiku I raamatu kohta (*Moniteur belge*, 4.5.2005, lk 21184), on muu hulgas ära toodud õhu ja mulla kvaliteeti ning looduskaitset puudutavad tegevusprogrammid. Samas ei sisalda see lisa tegevusprogrammi tundlikel aladel põllumajanduses lämmastiku käitlemise kohta, mis oli algselt Vallooni piirkonna õiguses kehtestatud 10. oktoobri 2002. aasta määrusega.

22 Mis puudutab täpsemalt viimati nimetatud tegevusprogrammi puudutavaid asjakohaseid sätteid, mis kehtivad praegu Vallooni piirkonnas, siis need sisalduvad vaidlusaluses määruses.

23 Nimetatud määrus määratleb põllumajanduses lämmastiku käitlemise tingimused kogu Vallooni piirkonna territooriumil. Määrus käsitleb ka lämmastiku käitlemist tundlikel aladel, mille osas kehtestab määrus direktiivi 91/676 artiklis 5 ette nähtud tegevusprogrammi. Tundlikud alad moodustavad kogu piirkonna territooriumist 42% ja katavad 54% seal kasutusel olevast põllumajandusmaast.

24 Vaidlusaluse määruse IV peatükis on jagu 3 „Kogu Vallooni piirkonna territooriumil põllumajanduses lämmastiku käitlemise tingimused”. See jagu sisaldab esiteks alajagusid 1–5, mida kohaldatakse kogu piirkonna suhtes, sealhulgas tundlikud alad, ja teiseks alajagusid 6 ja 7, mida kohaldatakse vaid tundlike alade suhtes. Kõik need alajaod kokku moodustavad direktiivi 91/676 artikli 5 lõikes 1 ette nähtud tegevusprogrammi.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 25 Euroopa Kohus sedastas 22. septembri 2005. aasta otsuses kohtuasjas C-221/03: komisjon vs. Belgia (EKL 2005, lk I-8307), et kuna Belgia Kuningriik ei võtnud määratud tähtaja jooksul vajalikke meetmeid, et täielikult ja korrektselt rakendada direktiivi 91/676, on Belgia Kuningriik rikkunud direktiivist tulenevaid kohustusi.
- 26 Nimetatud kohtuotsuse täitmiseks võttis Vallooni valitsus direktiivi 91/676 artiklit 5 kohaldades vastu vaidlusaluse määruse. Määrus muudab keskkonnaseadustiku II raamatut, mis sisaldab veeseadustikku, osas, mis puudutab lämmastiku säästvat käitlemist põllumajanduses.
- 27 Terre Wallonne ASBL ja Inter-Environnement ASBL taotlesid Conseil d'État's (Belgia kõrgeim halduskohus) nimetatud määruse tühistamist, väites eelkõige, et selles esitatud programmi osas ei ole tarvis viia läbi direktiivi 2001/42 kohast keskkonnahindamist.
- 28 Vallooni valitsus tõi esile, et põllumajanduses lämmastiku käitlemise programm ei kuulu direktiivi 2001/42 kohaldamisalasse.
- 29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et ei saa välistada, et sellised tegevusprogrammid, nagu näeb ette direktiiv 91/676, on kavad ja programmid direktiivi 2001/42 tähenduses. Asjaomane kohus märgib veel, et mitte ükski vaidlustatud määruse vastuvõtmise ajal kehtinud Vallooni piirkonna õigusnorm ei nõudnud lämmastiku käitlemise kava keskkonnamõju hindamist; selles osas ei ole kindlalt tõendatud, et selline olukord on vastuolus direktiiviga 2001/42 ja et liidu õiguse õige kohaldamine ei ole niivõrd selge, et põhjendatud kahtlus ei oleks võimalik.

30 Conseil d'État otsustas seetõttu menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas tundlike alasad puudutav lämmastiku käitlemise programm, mille käivitamine on ette nähtud [direktiivi 91/676] artikli 5 lõikes 1, on [direktiivi 2001/42] artikli 3 lõike 2 punktis a osutatud kava või programm, mis on koostatud põllumajanduse, metsanduse, kalanduse, energeetika, tööstuse, veonduse, jäätmehoolduse, veemajanduse, telekommunikatsiooni, turismi, asulaplaneerimise või maakasutuse valdkonnas, ja kas sellega luuakse raamistik tulevase nõusoleku saamiseks projektidele, mis on loetletud [direktiivi 85/337] I ja II lisas?

2. Kas tundlike alasad puudutav lämmastiku käitlemise programm, mille käivitamine on ette nähtud [direktiivi 91/676] artikli 5 lõikes 1, on [direktiivi 2001/42] artikli 3 lõike 2 [punktis] b osutatud kava või programm, mille suhtes on peetud vajalikuks korraldada hindamine [direktiivi 92/43] artikli 6 või 7 alusel seoses tõenäolise mõjuga asukohas, iseäranis kui kõnealust lämmastiku käitlemise programmi kohaldatakse kõikide Vallooni piirkonna tundlike alade suhtes?

3. Kas tundlike alasad puudutav lämmastiku käitlemise programm, mille käivitamine on ette nähtud [direktiivi 91/676] artikli 5 lõikes 1, on [direktiivi] [2001/42] artikli 3 lõikes 2 osutamata kava või programm, mis loob raamistiku tulevase nõusoleku saamiseks projektidele ja mille kohta liikmesriigid peavad [direktiivi 2001/42] artikli 3 lõike 4 kohaselt otsustama, kas neil kavadel ja programmidel on tõenäoliselt oluline keskkonnamõju vastavalt [direktiivi 2001/42] artikli 3 lõikele 5)?”

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

- 31 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib esimese eelotsuse küsimusega sisuliselt saada Euroopa Kohtult vastust küsimusele, kas sellise põllumajanduses lämmastiku käitlemise programmi puhul, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, võib tegemist olla direktiivi 2001/42 artikli 3 lõike 2 punktis a nimetatud kava või programmiga.
- 32 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et nagu ilmneb direktiivi 2001/42 artiklist 1, on direktiivi põhieesmärk, et tõenäoliselt olulise keskkonnamõjuga kavade ja programmide keskkonnamõju hinnataks nende koostamise käigus enne nende vastuvõtmist.
- 33 Direktiivis 2001/42 ette nähtud keskkonnamõju hindamise osas on nimetatud direktiivis sätestatud keskkonnaaruande koostamise, konsultatsioonimenetluse läbiviimise, keskkonnamõju hindamistulemustega arvestamise ning hindamistulemuste otustest teavitamise miinimumnõuded.
- 34 Selleks et välja selgitada, kas direktiivi 91/676 artikli 5 lõiget 1 kohaldades käivitatud tegevusprogrammid (edaspidi „tegevusprogrammid”) kuuluvad direktiivi 2001/42 artikli 3 lõike 2 punkti a kohaldamisalasse, tuleb esiteks hinnata, kas nende tegevusprogrammide puhul on tegemist „kavade ja programmidega” nimetud direktiivi artikli 2 punkti a tähenduses, ja teiseks tuleb hinnata, kas nad vastavad selle direktiivi artikli 3 lõike 2 punktis a esitatud tingimustele.

Direktiivi 2001/42 artikli 2 kohaldamine

- 35 Kõigepealt tuleb märkida, et esiteks koostab tegevusprogrammid kas riigi, piirkondliku või kohaliku tasandi ametiasutus või ametiasutus koostab need selleks, et parlament või valitsus võtaks need vastu õigusloomemenetluse kaudu, ja teiseks on nende koostamine ette nähtud siseriiklike õigusnormidega.
- 36 Lisaks tuleb rõhutada, et direktiiv 91/676 nõuab selliste tegevusprogrammide koostamist kõigi selliste „tundlike alade” kohta, mis liikmesriigid on neid sätteid kohaldades määranud, ja need programmid peavad sisaldama direktiivi artiklis 5 loetletud meetmeid, mis on mõeldud nitraadireostuse vastu võitlemiseks ning liikmesriigid peavad tagama nende rakendamise ja järelevalve. Pädevad asutused peavad ka perioodiliselt kontrollima meetmete asjakohasust ja vajaduse korral tegevusprogrammid üle vaatama.
- 37 Nagu kohtujurist on oma ettepaneku punktides 25–28 märkinud, kinnitab sellist järeldust lisaks ka direktiivi 2003/35 põhjendus 10 ja artikli 2 lõige 5 ning direktiivi I lisa.
- 38 Selles osas tuleb meenutada, et direktiivi 2003/35 eesmärk on reguleerida üldsuse kaasamist keskkonnaga seotud kavade ja programmide koostamisse, et viia liidu õigus kooskõlla Århusi konventsiooniga.

- 39 Direktiivi 2003/35 põhjendusest 10 ilmneb, et teatud ühenduse õigusaktid sisaldasid juba sätteid üldsuse kaasamiseks Århusi konventsioonile vastavate kavade ja programmide koostamisse. Seetõttu jätab nimetatud direktiivi artikli 2 lõige 5 oma kohaldamisalast välja selle direktiivi I lisas nimetatud „kavad ja programmid”, mille osas sedalaadi sätted on kehtestatud direktiivi 2001/42 alusel. Niisiis on nende kavade ja plaanide hulgas direktiivi 91/676 artikli 5 lõike 1 kohased tegevusprogrammid.
- 40 Seega on direktiivi 2003/35 artikli 2 lõige 5 kehtestatud selliseid sätteid silmas pidades, mis puudutavad üldsuse kaasamist teatud keskkonnaga seotud kavade ja programmide koostamisse. Sellegipoolest oleks vastuoluline mõõnda, et tegevusprogrammid kuuluvad direktiivi 2001/42 artikli 2 kohaldamisalasse juhul, kui nad tuginevad kava või programmi vastuvõtmise üldsuse kaasamist puudutavale sättele, aga et needsamad tegevusprogrammid ei kuulu selle direktiivi kohaldamisalasse, kui need puudutavad keskkonnamõju hindamist.
- 41 Lõpuks tuleb täpsustada, et kui seadusandlik meede, mis puudutab veekogude kaitsmist põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest, ei kujuta endast „kava” või „programmi” direktiivi 2001/42 tähenduses, siis juhul, kui sellel meetmel on käesoleva otsuse punktis 36 kirjeldatud tunnused, ei välista ainuüksi asjaolu, et sedalaadi meede kehtestati seadusandlikul teel, seda, et see meede võiks kuuluda kõnealuse direktiivi kohaldamisalasse.
- 42 Eeltoodust tuleneb, et tegevusprogrammide puhul on tegemist „kavade” ja „programmidega” direktiivi 2001/42 tähenduses, nii nende omaduste tõttu kui ka liidu seadusandja eesmärkidest tulenevalt.

Direktiivi 2001/42 artikli 3 lõike 2 punkti a kohaldamine

- 43 Tuleb märkida, et direktiivi 2001/42 artikli 3 lõike 2 punkti a kohaselt tuleb süstemaatilisel hinnata selliste kavade ja programmide keskkonnamõju, mis esiteks on koostatud kindlaksmääratud valdkondades ja millega teiseks luuakse raamistik tulevase nõusoleku saamiseks projektidele, mis on loetletud direktiivi 85/337 I ja II lisas.
- 44 Direktiivi 2001/42 artikli 3 lõike 2 punktis a esitatud esimese tingimuse osas piisab märkimisest, et isegi direktiivi 91/676 pealkirjast ilmneb, et tegevusprogrammid koostatakse põllumajandussektori jaoks.
- 45 Teise tingimuse puhul tuleb selleks, et välja selgitada, kas tegevusprogrammidega luuakse raamistik tulevase nõusoleku saamiseks projektidele, mis on loetletud direktiivi 85/337 I ja II lisas, hinnata nende programmide sisu ja eesmärki, võttes arvesse nende projektide keskkonnamõju hindamise ulatust kõnealuse direktiivi tähenduses.
- 46 Tegevusprogrammide eesmärgi osas ilmneb niisiis direktiivist 91/676 ja eelkõige selle põhjendustest 9–11, artiklitest 1 ja 3–5 ning direktiivi lisadest, et nende programmide puhul tuleb tundlike alade tasandil läbi viia terviklik põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse keskkonnaprobleemide hindamine, ning et need sätted kehtestavad süsteemi, mille kaudu korraldatakse sedalaadi reostuse vastu üldise kaitsetaseme tagamine.

- 47 Nende programmide eriline olemus seisneb asjaolus, et need peavad kujundama iga-külgse ja ühtse lähenemise, mis väljendub vajaduse korral kogu riigi territooriumil asuvaid tundlikke alasid katvas konkreetse ja üksikasjalikus planeerimises, mis puudutab põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse vähendamist ja ärahoidmist.
- 48 Tegevusprogrammide sisu osas ilmneb direktiivi 91/676 artiklist 5 koosmõjus direktiivi III lisaga, et nimetatud programmid sisaldavad täpseid ja kohustuslikke meetmeid, mis puudutavad eelkõige ajavahemikke, mil teatud tüüpi väetiste kasutamine on keelatud, loomasõnnikumahutite mahtuvust, väetamisviisi ning lämmastikku sisaldava loomasõnniku maksimaalset kogust, mida igal aastal maale laotatakse (vt selle kohta 8. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-416/02: komisjon vs. Hispaania, EKL 2005, lk I-7487, punkt 34). Nagu sätestab direktiivi 91/676 III lisa punkt 2, tagatakse nende meetmetega iga põllumajandusettevõtte või loomühiku puhul, et loomasõnniku hulk, mida igal aastal maale laotatakse, sealhulgas loomade enda poolt, ei ületa hektari kohta sõnnikukogust, mis sisaldab 170 kg lämmastikku.
- 49 Direktiivi 85/337 kohase keskkonnamõju hindamise ulatuse osas tuleb kõigepealt meelde tuletada, et tegevusprogrammides sisalduvad meetmed puudutavad neid intensiivkarjakasvatuseks mõeldud rajatisi, mis on loetletud direktiivi 85/337 I lisa punktis 17 ja II lisa punkti 1 alapunktis e.
- 50 Tuleb rõhutada, et direktiiviga 85/337 sätestatud keskkonnamõju hindamise raames peavad siseriiklikud ametiasutused võtma arvesse mitte ainult plaanitavate tööde otsest mõju, vaid ka keskkonnamõju, mida võivad avaldada nende tööde tulemuste kasutamine ja käitamine (28. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-2/07: Abraham jt, EKL 2008, lk I-1197, punkt 43, ja 25. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-142/07: Ecologistas en Acción-CODA, EKL 2008, lk I-6097, punkt 39).

- 51 Eelkõige peab intensiivkarjakasvatuseks mõeldud rajatiste puhul sedalaadi keskkonnamõju hindamine hõlmama nende rajatiste mõju vee kvaliteedile (vt selle kohta 8. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-121/03: komisjon vs. Hispaania, EKL 2005, lk I-7569, punkt 88).
- 52 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 80 õigesti märkis, kohustab direktiivi 85/337 artikkel 8 selliste rajatiste projektidele antava teostusloa menetlemisel arvesse võtma keskkonnaaspekte, mille reguleerimine on asjaomaste tegevusprogrammide ese.
- 53 Lisaks tuleb märkida, et direktiivi 91/676 artikli 5 lõikest 4 tuleneb, et selle artikli lõiget 1 kohaldades vastu võetud tegevusprogrammides tuleb ette näha meetmete kogum, millest kinnipidamisest sõltub direktiivi 85/337 I ja II lisas loetletud projektidele teostusloa andmine ja mille määratlemiseks annab direktiiv 91/676 liikmesriikidele teatud kaalutusõiguse. Nii on see eelkõige direktiivi 91/676 III lisas ette nähtud loomasõnnikumahutite osas seoses direktiivi 85/337 I ja II lisas loetletud intensiivkarjakasvatuseks mõeldud rajatistega seotud projektidega.
- 54 Sellises olukorras – selle olemasolu ja ulatust peab siseriiklik kohus asjaomast tegevusprogrammi arvestades siiski hindama – tuleb asuda seisukohale, et sedalaadi tegevusprogrammidega luuakse nimetatud meetmete osas raamistik tulevase nõusoleku saamiseks projektidele, mis on loetletud direktiivi 85/337 I ja II lisas, direktiivi 2001/42 artikli 3 lõike 2 punkti a tähenduses.

- 55 Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele eelotsuse küsimusele vastata, et direktiivi 91/676 artikli 5 lõike 1 alusel kehtestatud tegevusprogrammi puhul on põhimõtteliselt tegemist direktiivi 2001/42 artikli 3 lõike 2 punktis a nimetatud kava või programmiga, kui see kujutab endast „kava” või „programmi” selle direktiivi artikli 2 lõike 1 punkti a tähenduses ja sisaldab meetmeid, millest kinnipidamisest sõltub direktiivi 85/337 I ja II lisas loetletud projektidele teostusloa andmine.

Teine ja kolmas eelotsuse küsimus

- 56 Võttes arvesse esimesele eelotsuse küsimusele antud vastust, tuleb asuda seisukohale, et põhikohtuasja vaidluse lahendamiseks ei ole oluline teha otsust küsimuses, kas direktiivi 2001/42 artikli 3 lõike 2 punkt b nõuab ka tegevusprogrammide keskkonnamõju hindamist.
- 57 Seetõttu langeb ära vajadus vastata teisele eelotsuse küsimusele.
- 58 Kuna direktiivi 2001/42 artikli 3 lõiget 4 ei kohaldata juhul, kui ei kohaldata selle artikli lõiget 2, siis langeb ära ka vajadus vastata kolmandale eelotsuse küsimusele.

Kohtukulud

- 59 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiivi 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest artikli 5 lõike 1 alusel kehtestatud tegevusprogrammi puhul on põhimõtteliselt tegemist Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiivi 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta artikli 3 lõike 2 punktis a nimetatud kava või programmiga, kui see kujutab endast „kava” või „programmi” selle direktiivi artikli 2 punkti a tähenduses ja sisaldab meetmeid, millest kinnipidamisest sõltub nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiivi 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (muudetud nõukogu 3. märtsi 1997. aasta direktiiviga 97/11/EÜ) I ja II lisas loetletud projektidele teostusloa andmine.

Allkirjad